

## LIITE 2. LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Yhteysviranomaisena toimiva Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus lähetti lausuntopyynnöt seuraaville tahoille YVA-ohjelman kuulemisvaiheessa:

*Cinia Group Oy (ent. Coronet), Digita Networks Oy, DNA Oy, EDZCOM Oy (ent. Ukko-  
koverkot Oy), Elenia, Elisa Oyj, Energiavirasto, Finavia, Fingrid Oyj, Iin kunta, Ilmatie-  
teen laitos, Kollajan paliskunta, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Liikenteenoh-  
jausyhtiö Fintraffic, Luonnonvarakeskus Luke, Metsähallitus, Pohjanmaan-Kainuun  
luontopalvelut, Metsänhoitoyhdistys Koillismaa, Pudasjärvi, Metsänhoitoyhdistys Mu-  
hos, Metsänhoitoyhdistys Oulun seutu, Metsänhoitoyhdistys Utajärvi, MTK-Oulujoki-  
varsi, MTK-Oulunseutu, MTK Pohjois-Suomi, MTK-Pudasjärvi, Muhoksen kunta, Mu-  
hoksen riistanhoitoyhdistys, Oulunkaaren ympäristöpalvelut, Oulun kaupunki, Oulun  
seudun ympäristötoimi, Paliskuntain yhdistys, Pohjois-Pohjanmaan kylät ry, Pohjois-  
Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry, Pohjois-Pohjan-  
maan museo, Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos, Pohjois-Suomen aluehallintovi-  
rasto AVI, Pro Agria Oulu, Pudasjärven kaupunki, Pudasjärven paliskunta, Pudasjär-  
ven riistanhoitoyhdistys, Puolustusvoimien logistiikkalaitos, 3. logistiikkarykmentti,  
Suomen Erillisverkot, Suomen Luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry,  
Suomen Metsäkeskus, Pohjoinen palvelualue, Suomen Riistakeskus, Suomen Tur-  
vallisuusverkko Oy, Säteilyturvakeskus STUK, Telia Finland Oyj, Tukes, Utajärven  
kunta, Utajärven riistanhoitoyhdistys, Väylävirasto*

Tässä julkaistuista lausunnoista ja mielipiteistä on tietosuojasyistä poistettu tarkem-  
mat kiinteistö- ja yhteystiedot sekä lausuntojen johdantotekstit, joissa on kiitetty lau-  
suntopyynnöstä ja referoitu nähtävillä ollutta arviointiohjelmaa. Verkkopalvelussa jul-  
kaistavasta lausunnosta ja sen liitteistä on tietosuojasyistä poistettu yksityishenkilöi-  
den nimet. Lausuntojen ja mielipiteiden alkuperäistä sisältöä on siten tässä verkko-  
versiossa paikoin tiivistetty. Alkuperäiset versiot mahdollisine liitekarttoineen on toimi-  
tettu hankkeesta vastaavan käyttöön. Yhteysviranomaiselle saapuneet lausunnot ja  
mielipiteet on seuraavassa esitetty aakkosjärjestyksessä.

### Lausunnot

#### Cinia Oy

Cinia Oy:llä ei ole tällä hetkellä radiotaajuuksia käyttäviä tai kaapeleihin perustuvia  
viestiverkkoja Muhoksen, Oulun, Pudasjärven ja Utajärven kuntien alueelle suunnitel-  
lun Aittovaara-Pyhänselkä voimajohtohankkeen suunnittelualueella. Ciniällä on suun-  
niteltu voimajohdon linjausta risteävä kuitukaapelia Oulujoen pohjoispuolelle joen var-  
teen. Suunnittelun kuitukaapelin ja voimajohdon risteämä kohta on Pyhäselän sähkö-  
aseman kohdalla (Rengastie 29, 91500 Muhos). Emme ole hanketta vastaan, pyy-  
dämme kuitenkin huomioimaan Cinian teleliikenteelle aiheutuvat haitat.

#### Elenia Verkko Oyj

Elenia Verkko Oyj:llä ei ole huomautettavaa.

### **Finavia**

Finavia muistuttaa, että kuten YVA-ohjelmassa on esitetty, voimajohtolinjat sijaitsee osalla matkaa alueella, jossa yli+30 m AGL (maanpinnasta) korkeuteen ulottuvat pylväät edellyttävät lentoesteluvan. Samoin myös pylväiden/johtojen asentamiseen käytettävät laitteet, rakenteet tai menetelmät edellyttävät ilmailulain (864/2014) 158 §:n mukaisen lentoesteluvan, mikäli ulottuvat laissa sanotulla alueella yli +30 m AGL.

### **Fingrid Oyj**

Fingridillä ei ole lausuttavaa YVA-ohjelmasta. Huomiona muistutamme kuitenkin, että tässä YVA-menettelyä koskevassa lausunnossa ei oteta kantaa esitettyihin teknisiin ratkaisuihin.

Sähköaseman tai voimajohtojen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämälausunto. Risteämä voi olla esimerkiksi tie, katu, maanmuokkaustoimenpide, rakennelma tai rakennus, joka sijoittuu voimajohdon läheisyyteen. Risteämälausunto tulee pyytää, vaikka suunnitelma olisi osoitettu kaavassa. Risteämälausunnossa esitetään annettua kaavalausuntoa yksityiskohtaisemmin ne seikat ja turvallisuusnäkökohdat, jotka hankkeen suunnittelijan ja toteuttajan on voimajohdon kannalta otettava huomioon.

### **Luonnonvarakeskus Luke**

Lausunnossaan Luke keskittyy poronhoitoon ja Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

Hankealue sijaitsee pääosin Kiimingin ja Pudasjärven paliskunnan alueilla ja pieneltä osin Kollajan paliskunnan alueella. Luke näkee, että ohjelmassa tehdyn suunnitelman perusteella poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arviointi pyritään tekemään mahdollisimman monipuolisesti.

Hankkeessa on tehty pesimälinnustoselvitykset touko-kesäkuussa 2023. Selvitykset on toteutettu pääasiassa neljän merkittävän avosuokosteikon alueelle. Kartoituksissa on huomioitu aiemmin tuulivoimahankkeiden yhteydessä tehdyt johtoaluetta koskevat selvitykset. Hankealueelle ei ole tehty metsäkanalintujen soidintaikkakartoituksia. YVA-ohjelmassa olisi syytä esittää miten laajamittaisesti hankealue on kartoitettu tai suunnitellaan kartoitettavaksi, ja miltä osin siitä ei mahdollisesti tule tarkempaa lajistotietoa.

YVA-ohjelma vaikuttaa suunniteltujen luontokartoitusten osalta suppealta. Hankealueella esiintyy todennäköisesti metsäkanalintuja, mutta lajistoa ei ole alueella kartoitettu. Lajistosta mainitaan ohjelmassa vain teeri yhden arvokkaaksi arvioidun elinympäristön kohdalla. Hankealueella ja sen läheisyydessä sijaitsevilla kosteikoilla voi olla merkitystä myös mm. metsähanhen elinympäristöinä.

Hankealueella voi sijaintinsa puolesta esiintyä myös suurpetoja (karhu, susi, ilves ja ahma). Lajiston esiintymistä alueen ympäristössä kuvaa ohjelmassakin mainitut poroihin kohdistuneet petovahingot. Lajistoa ei kuitenkaan mainita hankkeessa huomioitavana lajistona ollenkaan.

Luke näkee tärkeänä Natura-arvioinnin Kiiminkijoen Natura-alueeseen mahdollisesti kohdistuvista vaikutuksista. Pylväspaikkojen sijoittelulla tulee välttää alueeseen mahdollisesti kohdistuvia vesistövaikutuksia.

### **Lausunnon tiivistelmä**

Luke näkee, että ohjelmassa tehdyn suunnitelman perusteella poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arviointi pyritään tekemään mahdollisimman monipuolisesti. YVA-ohjelma vaikuttaa kuitenkin suunniteltujen luontokartoitusten osalta suppealta. Hankealueella esiintyy todennäköisesti metsäkanalintuja, mutta lajistoa ei ole alueella kartoitettu. Hankealueella voi sijaintinsa puolesta esiintyä myös suurpetoja (karhu,

susi, ilves ja ahma). Lajiston esiintymistä alueen ympäristössä kuvaa ohjelmassakin mainitut poroihin kohdistuneet petovahingot. Lajistoa ei kuitenkaan mainita hankkeessa huomioitavana lajistona. Luke näkee tärkeänä Natura-arvioinnin Kiiminkijoen Natura-alueeseen mahdollisesti kohdistuvista vaikutuksista. Pylväspaikkojen sijoittelulla tulee välttää alueeseen mahdollisesti kohdistuvia vesistövaikutuksia.

### **Metsähallitus, Luontopalvelut** (salassapidettävä osuus poistettu)

Metsähallitus antaa YVA-ohjelmasta lausunnon hankealueella ja sen läheisyydessä sijaitsevien suojeluun varattujen alueiden haltijana sekä maakotkan ja muuttohaukan asiantuntijaviranomaisena ja lajien seurannasta vastaavana tahona.

Hankealueelle ja sen tuntumaan sijoittuvat Metsähallituksen hallinnoimat suojeluun varatut alueet sijaitsevat Iso Matinsuon – Joutensuon alueella, joka on YVA-ohjelmassa arvioitu pesimälinnuston kannalta hankkeen vaikutusalueen merkittävimmäksi kohteeksi. Iso Matinsuon – Joutensuon kokonaisuuteen liittyy suoraan myös Räkäsuon Natura-alue (FI1106602, SAC/SPA), joka sijaitsee lähimmillään n. 2,5 km päässä hankealueesta. Suurin osa Räkäsuon alueesta on Metsähallituksen hallinnassa.

Metsähallituksen hallinnoimien alueiden kohdalla voimajohto on tarkoitus rakentaa olemassa olevan 110 kV voimajohdon kanssa samaan johtokäytävään. Arviointiohjelman mukaan nykyistä johtokäytävää pitäisi laajentaa n. 26 metriä, ja johtoalueen kokonaisleveydeksi tulisi n. 82 metriä.

Suojeluun varatuilla alueilla ja niiden lähiympäristössä hankkeen vaikutukset tulee arvioida erityisen huolellisesti. Alueilta olemassa olevien luontotyyppi- ja lajitietojen perusteella Metsähallitus arvioi, että merkittävimmät vaikutukset tulisivat todennäköisesti kohdistumaan linnustoon.

Hanke sijoittuu kolmen maakotkareviirin vaikutusalueelle. Vaikutukset maakotkaan sekä yhteisvaikutukset muiden reviireille tai niiden läheisyyteen sijoittuvien maankäytön hankkeiden kanssa tulee arvioida ja huomioida Metsähallituksen ohjeistuksen mukaisesti (<https://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/show/2809>).

Myös vaikutukset muuttohaukkaan tulee arvioida asianmukaisesti; lähin muuttohaukan pesäpaikka sijaitsee n. 750 metrin päässä suunnitellusta voimajohdosta.

Mikäli hanke toteutuu, Iso-Matinsuon – Joutensuon alueella on tärkeää pyrkiä lieventämään linnustolle aiheutuvia haitallisia vaikutuksia eri keinoin. Johdinten näkyvyyttä tulee parantaa huomiomerkinnoin johtolinjan niillä osuuksilla, mitkä vaikutusten arvioinnissa katsotaan olevan riskialttiimpia lintujen törmäysten kannalta.

Voimajohdon rakentamisessa tulee huomioida vaikutusten lieventäminen kaikilta osin, mm. rakentamisen ajoittamisella lintujen pesimäajan ulkopuolelle sekä sijoittamalla uudet ja vanhat tolpat ja johdot kulkemaan rinnakkain samassa rytmissä.

Metsähallitus näkee, että voimajohtohankkeiden osalta olisi syytä tehdä enemmän pitkäaikaisseurantaa hankkeiden linnustovaikutuksista, koska voimajohtotörmäyksistä on ylipäätään hyvin vähän pitkäaikaista tutkittua tietoa. Tämä on hyvä ottaa huomioon hankkeen mahdollisten seurantavelvoitteiden osalta.

### **Oulun kaupunki, yhdyskuntalautakunta**

Oulun Ylikiimingissä on tullut 5.12.2023 § 574 vireille Mustasuon tuulivoimahanke, joka muodostaa laajemman kokonaisuuden yhdessä Utajärven puolelle sijoittuvan Tynnyrikorven aurinko- ja tuulivoimahankkeen kanssa. Oulun Mustasuon kaava-alueelle tavoitellaan enintään 57 tuulivoimalaa.

Oulun kaupunki katsoo erittäin tärkeänä vihreää siirtymää tukevien hankkeiden liittytäkäapasiteetin lisäämisen. Tältä kannalta Aittovaara-Pyhänselkä voimajohtohanke on tarpeellinen ja voi palvella Mustasuo–Tynnyrikorven hankekokonaisuuden lisäksi

myös muiden hankkeiden tarpeita. Kaupungin näkemyksen mukaan kannatettavin vaihtoehto olisi VE1, jossa voimajohdon päätepiste sijoittuu Fingridin suunnitteilla olevalle Vuoton sähköasemalle Ylikiimingin Joki-Kokon lähetyvillä. Jännitetaso on tärkeää olla riittävä, joko 400 kV tai 400+110 kV. Oulun alueella on useita vireillä tai suunnitteilla olevia vihreän siirtymän hankkeita, joiden mahdollistamiseksi ja pidemmän aikavälin kapasiteetin turvaamiseksi uusi sähköasema Ylikiimingin suunnalla on perusteltu.

YVA-menettelyssä on tärkeää Kiiminkijoen vesistöalueen Naturan huomioiminen (järvet, joen pää- ja sivu-uomat). Maisemavaikutusten herkkyyks korostuu erityisesti joki-varressa ja Juopulinjärven ympäristössä runsaan asutuksen vuoksi. Näihin mahdollisesti kohdistuviin vaikutuksiin on syytä kiinnittää erityistä tarkkuutta. Voimajohtohanke sijoittuu myös osin poronhoitoalueelle, joka on osoitettu Uuden Oulun yleiskaavan kaavakartalla 1. Tarkemmassa suunnittelussa tulee turvata porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset.

Kulttuuriympäristön kannalta oleellista on huomioida Joki-Kokon ja Juopulin maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat, jotka on osoitettu myös vireillä olevassa Kulttuuriympäristön teemayleiskaavassa. Teemayleiskaavasta tulee esittää YVA-ohjelmassa kaavaote ja kuvaus voimajohtoreitin vaihtoehtojen varrelta. Kaavaluonnos oli nähtävillä 10.1.-24.2.2023 välisen ajan.

Oulun kaupunki huomauttaa yksityiskohtaisesti seuraavista YVA-ohjelman virheistä ja muutostarpeista:

Osiossa 10.1.2 Kuntakohtaiset tavoitteet on virheellinen kuvaus, joka tulee korjata muotoon ”Oulun kaupunkistrategiassa on asetettu tavoitteeksi hiilineutraali Oulu vuoteen 2035 mennessä. Ympäristöohjelma 2026 – asteen verran ympäristöystävällisempi on yksi kaupunkistrategian toteuttamishajelmista.”

Osiossa 11.1.3 Yleiskaavoitus tulee korjata karttaotteet kuvauksineen. Osion alla on sekoitettu ristikkäin Uuden Oulun yleiskaavan kuvauksen yhteyteen ote Oulun seudun yleiskaavasta ja Oulun seudun yleiskaavan kuvauksen yhteyteen ote Uuden Oulun yleiskaavasta. Lisäyksenä myös Uuden Oulun yleiskaavan yhteyteen, että kyseessä on kaavakartta 1.

Osiossa 11.1.3 Yleiskaavoitus on kirjattu seuraavasti: ”Lisäksi reittivaihtoehdot VE2 A ja VE2 B sijaitsevat Oulun seudun yleiskaava 2020:n (2007) ja Muhoksen kunnan laatiman Montta-Pyhänsivun rantaosayleiskaavan alueelle (2007).”. Oulun kaupunki ehdottaa reittivaihtoehtojen kuvauksen yhteyteen lisäyksen ”sijaitsevat Muhoksen kunnan puolella”, koska tulee huomata, ettei Oulun seudun yleiskaava 2020 ole voimassa Oulun alueella.

Osiossa 11.1.3 Yleiskaavoitus kohdassa Oulun seudun yleiskaava 2020 (2007) on kirjattu seuraavasti: ”Reittivaihtoehdot VE2 A ja VE2 B sijaitsevat eteläosistaan Oulun seudun yleiskaava 2020:n alueella”. Oulun kaupunki ehdottaa reittivaihtoehtojen kuvauksen yhteyteen lisäyksen ”sijaitsevat eteläosistaan Muhoksen kunnan puolella”, koska tulee huomata, ettei Oulun seudun yleiskaava 2020 ole voimassa Oulun alueella.

### **Paliskuntain yhdistys**

Voimajohdon alkuosa sijoittuu Pudasjärven paliskuntaan. Pudasjärven paliskunnan suurin sallittu eloporomäärä on 2200 ja poronmestajia on 58. Keskipäiväillä tai lopussa, riippuen valittavasta vaihtoehdosta, voimajohto sijoittuu Kiimingin paliskunnan alueelle, missä suurin sallittu eloporomäärä on 800 ja poronmestajia on 30. Lisäksi pieni osuus hankealueesta sijaitsee Kollajan paliskunnan alueella ja Kollajan paliskunnan poroja voi muutenkin laiduntaa alueella, sillä hankealue on lähellä paliskuntien rajaa, jossa ei ole aita. Kollajan suurin sallittu eloporomäärä on 1100 ja

poronomistajia on 71. Paliskuntien poronhoito perustuu luonnonlaitumiin ja porojen vapaaseen laiduntamiseen laidunkiertonsa mukaisesti.

Paliskuntien alueille sijoittuu paljon muuta maankäyttöä, kuten metsätaloutta, viljelyksiä, asutusta ja niiden alueille on rakentumassa tai suunnitteilla useita tuulivoimateollisuusalueita ja leveitä voimajohtoja. Paliskunnat ovat huolestuneista laidunalueidensa riittävydestä ja poronhoidon järjestämisen edellytyksistä.

#### *Poronhoitolaki ja maakuntakaavat*

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan lailla turvattu erityinen oikeus (PHL 848/1990): "Poronhoitoa saadaan tässä laissa säädetyin rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta" (PHL 3§). Poronhoitolain 53 §:n mukaan: "suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa." Myös yksityismailla suositellaan käytävän PHL 53 §:n kaltaisia neuvotteluita, sillä neuvottelut ovat muuallakin suositeltavia yhteensovittamisen välineitä. Hankkeen neuvotteluita on aloitettu syksyllä 2023 ja niitä tulisi jatkaa hankkeen edetessä.

Voimassa olevan Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan poronhoitoalueen rajaa koskevan merkinnän määräys kuuluu: *Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiaidat.* Valtion maiden käytön osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa. Maakuntakaavassa on myös osoitettu poronhoidon kannalta erityisen tärkeitä kohteita, mutta niitä ei sijoitu suunnittelualueelle. Niiden käyttöön ja säilymiseen voi kuitenkin olla vaikutusta kauempanakin sijaitsevalla muulla maankäytöllä, mikäli porojen laidunnus ja poronhoito alueella häiriintyy merkittävästi. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan tuulivoimatuotannon suunnittelun yleisiin suunnittelumääräyksiin on kirjattu, että tuulivoiman suunnittelussa poronhoitoalueella tulee turvata poronhoidon edellytykset.

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista (YVAL 252/2017) velvoittaa alueella toimivaan elinkeinoon kohdistuvien vaikutusten selvittämiseen. Paliskuntain yhdistys katsoo, että poronhoitoon kohdistuu vaikutuksia, jotka voivat olla merkittäviä ja näin ollen ne on selvitettävä YVA-menettelyssä.

#### *Vaikutukset poronhoidolle*

Poronhoito on ekstensiivinen maankäyttömuoto, jonka kannattavuus perustuu laajoihin, yhtenäisiin laidunalueisiin ja porojen luontaisen laidunkierroon mukaiseen vapaaseen laiduntamiseen. Paliskunnan toiminnalliseen ympäristöön kuuluvat erilaiset laidunalueet (mm. kesä, talvi, rykimä, vasoma), ja niille siirtymiseen käytettävät alueet, sekä paliskunnan poronhoidon toiminta-alueet ja infrastruktuuri (mm. kuljetusreitit, erotusaidat, kämpät, laidunkiertoaidat ym.). Paliskunnan toiminta on suunnitelmallista elinkeinon harjoittamista. Kaikki paliskunnan alueelle tuleva uusi toiminta vaikuttaa poronhoitoon, sillä paliskunta eri osineen on yhtenäinen toimintaympäristö. Eri alueiden merkityksen suuruus vaihtelee paliskunnan sisällä.

Hankkeessa suunnitellaan linjaa, jonka pituus on poronhoitoalueella molemmissa päävaihtoehdoissa hiukan alle 34 km. VE 2:n mukainen loppuosa voimajohtosta sijoittuu kokonaan poronhoitoalueen ulkopuolelle. Voimajohto vähentää ja pirstoo porolaitumia, vaikuttaa porojen laidunnukseen ja voi vaikeuttaa poronhoitotöitä.

Voimajohtohankkeesta aiheutuu muutoksia paliskunnan porolaitumiin. Porolaidunten käytettävyyden kannalta niiden määrä ja laatu, mutta myös käytettävyyden on tärkeää.

Paras laidun on yhtenäinen ja siellä on laidunnusrauha. Porojen laidunnus voimajohtoaukealla on mahdollista, mutta käytännössä voi olla, että porot välttävät laidunnusta johtoaukealla etenkin talvisin, sillä niiden tiedetään näkevän UV-säteilyä minkä vuoksi ne aistivat voimajohtojen aiheuttamia koronapurkauksia ikään kuin epäsäännöllisenä salamointina (Tyler ym. 2014 & 2016). Koronapurkauksista aiheutuu myös ääntä, jonka ihminenkin voi kuulla. Osalla paliskunnista on kokemusta, että porot vähentävät laiduntamista voimajohtoaukeilla. Myös laidunkasvillisuus muuttuu, esimerkiksi puiden poisto muuttaa kosteusolosuhteita ja sitä kautta aluskasvillisuutta ja loppo poistuu poistettavien puiden osalta.

Poronhoitajien kulkeminen maastoajoneuvoilla vaikeutuu voimajohtoaukealla, etenkin siinä vaiheessa, kun sinne kasvaa tiheä vesakko, ja mikäli sinne jää pitkiä kantoja. Korkeat kannot ja harukset ovat myös turvallisuusriski maastoajoneuvoilla liikuttaessa. Porojen kuljettaminen erotusaitaan tokalla voi vaikeutua, mikäli poroja täytyy kuljettaa aukean yli, sillä aukealle tullessaan tokka hajoaa helposti. Myös helikopterin käyttö voimajohtojen lähellä vaikeutuu tai estyy. Mikäli poronhoitotyöt vaikeutuvat, niiden kustannukset kasvavat.

Usein johtoaukeilla on muita liikkujia, mikä voi lisätä poroihin ja poronhoitotöihin kohdistuvaa häiriötä alueella. Usein voimajohtoaukoille perustetaan tai muodostuu luvatta kelkkauria tai reittejä. Paliskunnilla on paljon kokemuksia, että voimajohtoaukko houkuttaa liikkujia, vaikkei sillä ajaminen olisikaan luvallista. Kulkijat aiheuttavat häiriötä porojen laidunnukselle. Talvella hangella olevat jäljet houkuttavat poroja kulkemaan niitä pitkin, ja ne voivat kulkeutua ei-toivotuille alueille. Hankkeesta aiheutuu rakentamisen aikaista häiriötä ja häiriö on syytä ajoittaa poronhoidolle merkittävien aikojen (kevättalvi, vasoma-aika, vasanmerkintä ja erotukset) ulkopuolelle. Rakentamisen ajankohtien yhteensovittamisesta poronhoitotöiden kanssa tulee sopia paliskuntien kanssa. Hankealueen paliskuntia huolettaa myös porojen kulkeutuminen toisiin paliskuntiin tai poronhoitoalueen ulkopuolelle, mikäli porot hyödyntävät voimajohtolinjaa tai sinne syntyviä kelkkajälkiä. Porojen poishakeminen aiheuttaa työtä ja kustannuksia.

Yhdessä voimajohtoon liittyvien tuulivoimaloiden alueiden kanssa hankkeesta aiheutuu suoria ja epäsuoria laidunmenetyksiä alueen paliskunnille. Aittovaaran ja Mustasuo-Tynnyrikorven hankealueille sijoittuu paliskuntien merkittäviä laidunalueita, liisäntymisalueita ja poronhoidon toiminta-alueita. Niitä poistuu käytöstä suoraan sekä epäsuorasti porojen välttämällä laiduntamista tai laiduntaessa normaalia vähemmän (Skarin & Åhman 2014, Skarin ym. 2015, Skarin ym. 2018, Skarin ym. 2021 Eftestøl ym. 2023). Paliskunnilla on kokemuksia myös Suomessa porojen tuulivoima-alueita koskevasta välttämiskäyttäytymisestä tai kulkemisesta nopeasti aiemmin tärkeän laidunalueen läpi.

Laidunten vähentyessä, pirstoutuessa ja käytettävyyden heiketessä muuten, porojen laidunnuspaine lisääntyy muilla alueilla ja laitumet kuluvat epätasaisesti. Tämä voi johtaa siihen, että porojen teurastuotto (vasaprocentti) alenee, teuraspainot alenevat ja porotalouden lihantuotto kärsii. Toisaalta poroja voidaan joutua ottamaan lisäruokinnan piiriin entistä aiemmin, jos ne pyrkivät lähtemään normaaleilta laidunalueiltaan pois tai jos ne eivät saa tarpeeksi ravintoa kuluneilta laidunalueilta. Aikaistunut lisäruokinta tarkoittaa lisäkustannuksia ja elinkeinon kannattavuuden heikkenemistä edelleen. Hanke voi aiheuttaa porojen siirtymisen alueille, missä ne aiheuttavat haittaa, viljelyksille ja vakitukselle asutukselle. Tämä on poronhoitolaissa kiellettyä, joten paliskunnalle aiheutuu lisätyötä ja kustannuksia porojen siirtämisestä, vahinkojen estämisestä ja korvaamisesta. Lisäksi aiheutuu ristiriitoja asukkaiden kanssa. Hanke sijoittuu paliskuntien ja poronhoitoalueen rajalle, missä ei ole aitaa. On mahdollista, että porot siirtyvät tuulivoimarakentamisen vuoksi naapuripaliskuntiin ja poronhoitoalueen ulkopuolelle, mistä niitä täytyy hakea pois. Porojen siirtyminen vaikeuttaa poronhoitotöitä ja lisää niiden kustannuksia. Rauhallisilta laidunalueilta vilkkaille

pääteille johtavat tiet, jotka pidetään talvella auki, johdattavat porot suuremman kolaririskin alueille. Useilla paliskunnilla on kokemuksia porojen jäämisestä työmaaliikenteen tai muun alueella lisääntyvän liikenteen alle tuulivoimahankealueilla. Tuotettava porokarja heikkenee ja vähenee, mitä porokolareista saatava korvaus ei kata.

Poronhoitoalueella on kokemuksia porojen käsittelyn vaikeutumisesta voimajohtojen alueilla. Hankealueen lähelle sijoittuu paliskuntien erotusaitapaikkoja. Mikäli porojen kuljetusreitit aitaan sijoittuu voimajohdon poikki, kuljettaminen voi vaikeutua tai estyä kokonaan. Poroja ei voida kuljettaa tokkana mistä tahansa, vaan porojen luontainen kulku ja alueen maasto, sekä alueen rauhallisuus ja muu maankäyttö vaikuttavat siihen, miten sitä voidaan toteuttaa. Mikäli hanke vaikeuttaa tai estää porojen kuljettamisen aitaan, aiheutuu paliskunnille ylimääräisiä kustannuksia. Mikäli poroja ei saada kuljetettua aitaan tai mikäli porot eivät enää kokoonnu aidan lähialueille aita jää kokonaan pois käytöstä. Kesämerkinnän vaikeutuminen voi johtaa siihen, että vasat jäävät merkitsemättä, jolloin ne eivät ole todistettavissa omistajansa omaisuudeksi. Jos tällainen vasa joutuu peto- tai liikennevahingon uhriksi, poronmistaja ei saa korvausta menetetyistä omaisuuksista. Jos vasa joutuu erilleen emästä ennen teurastusta, ei vasan omistaja saa siitä teurastuloa.

### *YVA-ohjelma*

Ympäristölle aiheutetut muutokset vaikuttavat aina poronhoitoon. Poronhoitoon kohdistuisi alueella merkittäviä vaikutuksia. Poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten asianmukaiseen selvittämiseen ja huomioon ottamiseen suunnittelussa ohjaa paitsi poronhoitolaki, myös YVA-laki sekä alueella voimassa ja vireillä olevat maakuntakaavat.

YVA-ohjelman mukaan hankkeella olisi vaikutuksia lähinnä porojen vasoma-aikaiseen käytökseen voimajohdon rakentamisaikana. Haitallisia vaikutuksia voi kuitenkin olla myös muulloin, ja ainakin niitä todennäköisesti muodostuu tuulivoimatuotantoalueiden ja voimajohdon yhteisvaikutuksesta. Poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset tulee arvioida riittävän laajasti. Selvitysalueena tulee olla koko hankealueen paliskunnat ja lähemmin hankealueen vaikutusalueen poronhoito. Arvioinnissa tulee selvittää hankealueen ja vaikutusalueen merkitys paliskuntien poronhoidolle eli paljonko poroja laiduntaa ja käsitellään poronhoitotöissä alueilla mihinkin aikaan vuodesta. Arvioinnissa tulee selvittää hankkeen rakennelmien ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin (määrä, laatu), porojen laidunten käyttöön, poronhoitotoimintaan (muuttumisen/vaikeutuminen, turvallisuusriskit ym.) ja poronhoidon järjestämiseen. Myös hankkeen vaikutukset porotalouteen, sekä sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset alueen poronhoitoon tulee arvioida. Vaikutusten arvioinnissa tulee selvittää sekä suorat että välilliset vaikutukset. Välillisiä vaikutuksia ovat esimerkiksi porojen toisille alueille siirtymisen aiheuttamat vaikutukset porotaloudelle. Vaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä niin rakentamisen aikaiset kuin toiminnan aikaisetkin vaikutukset sekä mahdolliset toiminnan jälkeiset pysyvät vaikutukset. Vaikutusten arviointi tulee tehdä yhteistyössä alueen paliskuntien kanssa.

Hankkeessa on välttämätöntä selvittää kokonaisvaikutukset poronhoidolle (voimajohto + tuulivoimaloiden alueet, joiden toteutumisen edellytys voimajohto on) sekä sen yhteisvaikutukset olemassa olevien ja suunnitteilla olevien hankkeiden kanssa. Lähialueella on tuulivoiman ohella esimerkiksi Fingridin voimajohtohankkeita, joiden kanssa yhteisvaikutukset tulee arvioida. Myös muut kumulatiiviset vaikutukset muusta maankäytöstä poronhoidolle tulee arvioida.

Paikkatietoanalyysijä, tilastoja ja tieteellistä tutkimustietoa pohjoismaista tulee hyödyntää arvioinnissa. Paliskuntia on syytä haastatella alueen merkityksestä ja poronhoitoon kohdistuvista vaikutuksista. Lisäksi hankkeessa tulee hakea yhteistyössä paliskuntien kanssa keinoja estää haitallisia vaikutuksia sekä vähentää ja kompensoida niitä vaikutuksia, joita ei ole mahdollista estää. Hankkeen kompensatiokeinoista tulee tehdä sopimus paliskuntien kanssa tuulivoimaosayleiskaavojen kaavamenettelyn

aikana. Mikäli hanke toteutuu, sen vaikutuksia tulee seurata poronhoidon osalta säännöllisesti. Seurannan keinoja tulee kirjata YVA-selostukseen, ja seurannan toteutuksesta yhteistyössä paliskuntien kanssa tulee sopia.

Hanke ei sijoitu valtion maille, eikä sitä siten koske PHL 53 §:n neuvotteluvelvollisuus. Yksityismaille sijoituvissa hankkeissa on myös käyty elinkeinojen yhteensovittamiseksi em. lakisääteisen neuvottelun tyyppisiä neuvotteluita, joista saadut kokemukset ovat olleet hyviä. Niitä myös suositellaan alojen välisessä hyvien käytäntöjen toimintamallissa. Paliskuntain yhdistys muistuttaa, että hyvä neuvottelukäytäntö tarkoittaa sitä, että neuvottelut aloitetaan riittävän aikaisessa vaiheessa, tasapuolisista tiedoista ja että neuvotteluiden lähtökohtana on tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa. Neuvottelusta tehdään muistio, joka tarkistetaan ja jonka oikeellisuuden osapuolet vahvistavat allekirjoituksin. Aloitettuja neuvotteluita on syytä edelleen jatkaa.

Hankkeen YVA:ssa tarkasteltavat linjausvaihtoehdot VE 1 ja VE 2 eivät eroa poronhoitoalueella kuin vähäisten alavaihtoehtojen suhteen. Hankkeessa arvioidaan vaihtoehtoja, joissa pylväsväli on pidempi tai lyhyempi (400 kV vs. 400 + 110 kV). Vaihtoehtoista vähemmän pylviä vaativat olisivat todennäköisesti poronhoidolle vähemmän haitallisia.

Paliskuntien kanta voimajohtohankkeeseen liittyviin tuulivoimahankkeisiin on kielteinen. Koska ne edellyttäisivät lausuttavana olevan voimajohtohankkeen rakentamista, myös kanta siihen on kielteinen. Paliskunnat katsovat, että hankkeista aiheutuisi kohtuutonta haittaa alueen poronhoidolle ja poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytykset heikentyisivät olennaisesti.

#### *Lopuksi*

Alueen maakuntakaavasta tulee määräyksiä, jotka YVA-lain ja poronhoitolain kanssa edellyttävät erityistä poronhoidon huomioon ottamista suunnittelussa ja sen toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta. YVA-menettelyssä tulee arvioida asianmukaisesti poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset. Hankkeessa on välttämätön tarve yhteisvaikutusten arvioinnille paliskuntien alueelle suunniteltujen muiden tuulivoimateollisuusalueiden ja voimajohtojen vaikutuksista. Voimajohtoa käsittelevässä YVA:ssa tulee arvioida myös saman yhtiön Aittovaaran ja Mustasuo-Tynnyrikorven tuulivoimahankkeiden ja voimajohtohankkeen kokonaisvaikutus Pudasjärven, Kollajan ja Kiimingin paliskunnille.

Paliskuntien kanta voimajohtohankkeeseen liittyviin tuulivoimahankkeisiin on kielteinen. Koska ne edellyttäisivät lausuttavana olevan voimajohtohankkeen rakentamista, myös kanta siihen on kielteinen. Paliskunnat katsovat, että hankkeista aiheutuisi kohtuutonta haittaa alueen poronhoidolle ja poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytykset heikentyisivät olennaisesti. Paliskuntain yhdistys yhtyy näkemykseen.

Mikäli hanke kaikesta huolimatta etenee, sen rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat tulee estää ja lieventää sekä kompensoida haittaa kärsiville paliskunnille täysimääräisesti. Näistä tulee sopia ennen tuulivoimakaavojen valmistumista. Myös yhteisvaikutusten estämiseksi tulee toteuttaa keinoja. YVA- ja kaavamenettelyiden aikana tulee neuvotella alueen paliskuntien kanssa asianmukaisesti.

Alueen paliskuntien kannanotot tulee ottaa huomioon hankkeen menettelyissä painoarvoltaan merkittävänä.

#### **Pohjois-Pohjanmaan liitto**

Pohjois-Pohjanmaan liitto on osallistunut hankkeen ennakkoneuvotteluun 3.5.2023.

#### **Hankkeen suhde voimassa oleviin vaihemaakuntakaavoihin**

Pohjois-Pohjanmaalla on neljä lainvoimaista maakuntakaavaa: 1.-3. vaihemaakuntakaavat ja Hankikiven ydinvoimamaakuntakaava. Pohjois-Pohjanmaan

maakuntakaava (2006) on kumoutunut 3. vaihemaakuntakaavan saatua lainvoiman KHO:n päätöksellä 17.1.2022. YVA-ohjelmassa on kuvattu kattavasti voimajohdon reittivaihtoehtojen sijoittuminen voimassa olevien 1.-3. vaihemaakuntakaavojen alueille ja esitetty taulukkomuodossa vaikutusalueelle osoitetut kaavamerkinnät ja määräykset sekä merkinnän suhde voimajohtohankkeeseen. Taulukkoa on täydennettävä maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen osalta. Reittivaihtoehto VE2 kulkee maakunnallisesti arvokkaan Sanginjokivarren kulttuuri- ja luonnonmaisemat -alueen poikki. Molemmat vaihtoehdot sijoittuvat maakunnallisesti arvokkaiden Jokikokon ja Juopulin kulttuurimaisema-alueiden läheisyyteen. Lisäksi taulukkoon on lisättävä maakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön maakuntakaavamerkintä (MRKY) ja sen suhde hankkeeseen. Molemmat vaihtoehdot sijoittuvat maakunnallisesti merkittävän Oinaanperä ja Heikkilänharjun rakennetun kulttuuriympäristön läheisyyteen.

#### Hankkeen suhde vireillä olevaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavaan

Pohjois-Pohjanmaan liitossa on vireillä energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan laatiminen. Yhtenä merkittävänä teemana Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavassa tarkastellaan maakunnan tuulivoiman kokonaisuutta, uusia potentiaalisia tuulivoima-alueita ja sähkönsiirtoa maakunnassa. Lisäksi energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavassa osoitetaan myös valtioneuvoston 18.11.2021 päätöksen mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021) ja uuden luokittelun mukaiset pohjavesialueet (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus) ja uusi kehittämisperiaatemerkintä Kaasuputken yhteystarve.

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan kuulemisaineisto (kaavaluonnos) oli nähtävillä 8.8.-23.9.2022. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheen maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukainen (MRA 13 §) viranomaiskuuleminen järjestetään 10.1.-23.2.2024. Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheen julkinen kuuleminen on syksyllä 2024 ja tavoiteaika energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan hyväksymiskäsittelylle on loppuvuodesta 2024. Viranomaisehdotuksen kaava-aineisto löytyy maakuntakaavoituksen julkisilta verkkosivuilta <https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/kehittaminen/maakuntakaava/ilmastomaakuntakaava/>.

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan tilanne aikatauluineen ja kaavamerkintöineen on päivitettävä YVA-selostukseen. Selostuksessa on esitettävä voimajohdon reitille ja vaikutusalueelle sijoittuvat energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan ajantasaiset kaavamerkinnät ja suhde hankkeeseen. YVA-ohjelmaraportin kuva 25 on ote energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnosvaiheen selostuksen liitekartasta 1, ei virallisesta kaavakartasta. Kaavaselostuksen liitekarttaan 1 on koottu mm. Pohjois-Pohjanmaan kaikkien vaihemaakuntakaavojen tv-merkinnät, poistuvat merkinnät ylistitettuna, tuulivoimahankkeet, energiansiirron kokonaisuus ja ekologinen yhteystarvemerkit. Liitekartta on laadittu myös viranomaisehdotusvaiheen kaavaratkaisusta eli kuva 25 on päivitettävä YVA-ohjelmaraporttiin.

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan viranomaisehdotuksessa on osoitettu 400 kV:n pääsähköjohdon yhteystarve Aittovaaran tuulivoimaloiden alueelta (tv-1, 524) Kaskensuon I (tv-1, 544) ja Kaskensuo L (tv-1, 545) tuulivoimaloiden alueiden kautta Vuoton suunnitellulle sähköasemalle (en). Kaavamerkinnän pohjana on käytetty Aittovaaran ja Mustasuo-Tynnyrikorven tuuli- ja aurinkovoimavoiimahankkeiden ensisijaista suunnitelmaa sähkönsiirron reitistä ja liittymispisteestä. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan viranomaisehdotuksessa voimajohtohankkeen vaikutusalueelle on osoitettu myös 400 kV:n pääsähköjohdon yhteystarve Ponteman sähköasemalta Pudasjärven kautta Pirttikoskelle. Merkintä perustuu Fingridin Verkkovisiossa (2023) ja kantaverkon kehittämissuunnitelmassa 2023-2024 esitettyihin mahdollisiin yhteystarpeisiin vuoden 2033 jälkeen. Kaavamerkintä on ohjeellinen, alustava hahmotelma.

Lisäksi viranomaisehdotuksen kaavakartalla on osoitettu 110 kV:n pääsähköjohdon yhteystarve Pudasjärven ja Ylikiiingin välille.

#### Hankkeen vaikutusten tarkastelu

Sähkönsiirron ratkaisut tuottavat merkittäviä vaikutuksia tuulivoimapuistojen ulkopuolelle. Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää erityisen tärkeänä suunnitella hankkeen sähkönsiirtoa yhteistyössä alueen muiden energiahankkeiden kanssa ja näin hankkeessa YVA-ohjelman mukaan menetellään. Pohjois-Pohjanmaan liitto edellyttää hanketoimijoiden, Fingridin ja alueverkkojen välistä yhteistyötä sähkönsiirtoreittien linjauksissa sähkönsiirron vaikutusten vähentämiseksi.

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaaakuntakaavan viranomaisehdotukseen on täydennetty yleisiä tuulivoiman suunnittelumääräyksiä sähkönsiirron osalta siten, että *”lähekkäin sijoittuvien tuulivoima-alueiden liittäminen sähköverkkoon on ensisijaisesti keskitettävä samaan tai olemassa olevaan johtokäytävään ja yhteispylväisiin, yhteistyössä muiden energiantuotannon hankealueiden kanssa”*.

YVA-ohjelmassa on tunnistettu hyvin hankkeen todennäköisesti merkittävimmät vaikutukset eli vaikutukset maisemaan ja maiseman arvokohteisiin, ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen, luontoarvoihin, suojelualueisiin, ekologiin yhteyksiin, metsiin ja yhteisvaikutuksiin muiden voimajohtohankkeiden ja energiahankkeiden kanssa.

Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää parempana vaihtoehtoa VE 1, jossa kantaverkkoon liittyminen tapahtuisi Vuoton suunnitelulla sähköasemalla. Vaihtoehdon VE2 mukaiselle pidemmälle Pyhänselän sähköasemalle sijoittuvalle reittiosuudelle kohdistuu enemmän todennäköisesti merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia siitäkin huolimatta, että rakennettava voimajohto sijoittuisi olemassa olevaan johtokäytävään.

Maisemavaikutukset korostuvat erityisesti reittivaihtoehdon VE 2 lounaisosassa, jossa voimajohto kulkee maakunnallisesti arvokkaiden Sanginjokivarren kulttuuri- ja luonnonmaisemat -alueen ja heti sen lounaispuolella sijaitsevan laajan Iso Matinsuon maisema-alueen poikki. Viimeisellä kilometrillä voimajohto sivuaa valtakunnallisesti arvokasta Oulujokilaakson kulttuurimaisema-aluetta ja noin 800 metrin päässä sijaitsevaa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä, Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset (RKY 2009).

Maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön kohdistuvia vaikutuksia muodostuu myös reittiosuuksien keskipaikkeilla, jossa reittivaihtoehdot sijoittuvat maakunnallisesti arvokkaiden Joki-Kokon ja Juopulin kulttuurimaisema-alueiden läheisyyteen sekä reittiosuuksien pohjoisosassa lähellä Aittovaaran tuulivoimapuistoa, jossa reitin länsipuolelle sijoittuu maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, Oinaanperä ja Heikkilänharju (MRKY). Voimajohdon maisemallisia vaikutuksia kohdistuu myös suunnitellun voimajohdon läheisyydessä sijaitsevien jokien rannoille ja niiden lähiympäristöön, joilla sijaitsee vakituisia rakennuksia ja lomarakennuksia.

Luontoympäristöön kohdistuvien haitallisten vaikutusten todennäköisyys kasvaa vaihtoehdossa VE 2. Voimajohtoreitti sijoittuu Sanginjoen ja Oulujoen välillä laajalle suokokonaisuudelle, jolla sijaitsee useita maakuntakaavaan merkittyjä luonnonsuojelualueita (SL-1, SL) ja yksityisiä suojelualueita. Suoaluekokonaisuus sekä Sanginjoen pohjoispuolella sijaitseva Jakosuo kuuluvat myös maakunnallisesti tärkeään lintualueeseen Heinäjoen suot (MAALI). Lisäksi vaihtoehdon VE 2 itäpuolelle sijoittuu linnustollisesti tärkeä Hirvisuon MAALI-alue. Tietoa reitin sijoittumisesta MAALI-alueille ja niiden läheisyyteen on päivitettävä YVA-selostukseen.

YVA-ohjelmassa kerrotaan voimajohtoreitin sijoittuvan kolmen tiedossa olevan maa-  
kolkareviirin alueille. Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää hyvänä asiana, että hankkeen vaikutusten arvioinnin tueksi laaditaan maakotkan elinympäristömallinnus.

YVA-ohjelmassa on tuotu esiin, että voimajohtoreitti ylittää molemmissa vaihtoehdoissa useassa kohdassa Kiiminkijoen Natura-alueen (SAC) jokiympäristöjä ja sivuaa siihen lukeutuvia järvi-, joki- ja lampielinympäristöjä. Lähin linnustoperusteisesti suojeltu Natura-alue, Räkäsuo (SPA) sijaitsee lähimmillään noin 2,5 kilometriä suunnitellusta voimalinjasta pohjoiseen (VE 2). Maakuntakaavan ehdotusvaiheessa toteutetaan yleispiirteinen Natura-alueita koskeva selvitys (6/2023-4/2024), jossa tarkastellaan Pohjois-Pohjanmaan Natura-alueille tuulivoimarakentamisesta kohdistuvia vaikutuksia ja Natura-alueiden ulkopuolisten suojelualueiden ekologista verkostoa. Tulokset saadaan käyttöön Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihe- ja maakuntakaavan ehdotusvaiheen julkiseen kuulemiseen syksyllä 2024.

Vaihtoehdon VE 2 alueelle ja sen läheisyyteen sijoittuu metsäpeuran elinympäristöjä. YVA-menettelyssä on arvioitava riittävällä tarkkuudella hankkeen vaikutukset metsäpeuroihin ja kiinnitettävä huomiota, että riittävän leveä ekologinen yhteys eläinten liikkumiseen säilyy voimajohtojen ja tuulivoimapuistojen mahdollisen rakentumisen jälkeenkin.

Reitin pohjoisosassa voimajohtolinjaus kulkee maakuntakaavaan merkityn tärkeän pohjavesivyöhykkeen poikki, mutta sijoittuu luokiteltujen pohjavesialueiden ulkopuolelle. Näistä merkittävin on vedenhankinnan kannalta tärkeä Viinivaaran pohjavesialue (1E), joka sijoittuu lähimmillään noin 235 metrin päähän voimajohtodista. Hankkeen vaikutukset pohjaveteen on arvioitava huolellisesti ja varmistuttava, ettei hankkeesta aiheudu pohjaveden pilaantumisen- tai muuttumisriskiä.

Molemmat voimajohtovaihtoehdot sijoittuvat Kiimingin ja Pudasjärven paliskuntien alueille. YVA-selostuksessa on arvioitava voimajohtohankkeen vaikutukset maakuntakaavassa osoitettuihin toimintoihin sekä hankkeen vaikutukset poronhoitoon ja metsätalouteen. Lisäksi vaikutusten arvioinnissa on huomioitava yhteisvaikutukset lähi-alueen toiminnassa olevien ja suunniteltujen tuuli- ja aurinkovoimahankkeiden ja voimajohtohankkeiden kanssa.

### **Pohjois-Pohjanmaan museo / arkeologia**

Hankealueella on toteutettu arkeologinen selvitys vuonna 2023 (*Maanala Oy*). Inventointiraporttia on päivitetty museon pyynnön mukaisesti, ja se voidaan lisätä hankkeen liitteeksi. Inventoinnin jälkeen voimajohtoreitiltä tunnetaan 11 muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettua kiinteää muinaisjäännettä (1-10) ja kaksi muuta kulttuuriperintökohdetta (12-13). Kohteet ovat:

1. *Lamminmaa* (muinaisjäänne 1000040145), tervahauta
2. *Pyhäkoski 1* (494010073), asuinpaikat, hautapaikat, pyyntikuopat
3. *Pyhäkoski 3* (494010075), asuinpaikat
4. *Pajala torppa* (1000049832), asuinpaikat
5. *Halme* (1000049835), tervahauta
6. *Loppulanmaa* (1000049836), tervahauta
7. *Härkövaara* (1000049837), tervahauta
8. *Viitala Hautamaa* (1000049838), tervahauta
9. *Arolansaari* (1000049839), rajamerkit
10. *Kärnänkallio* (1000049840), tervahauta
11. *Kaskensuo* (1000040143), tervahauta
12. *Räisänen torppa* (1000049828), asuinpaikat
13. *Pyhäkoski 8* (1000039531), maarakenteet

Osa kohteista on esitetty hankkeen karttaliitteissä. Sitten museo on vienyt inventointiraportin kohteet muinaisjäänne- ja rekisteriin, jonka myötä muinaisjäänne- ja rekisteritilanne on päivittynyt. Kohdetiedot tulee päivittää tulevan YVA-selostuksen karttoihin ja karttaliitteeseen. Museo suosittelee, että kiinteät muinaisjäänne- ja rekisteritilanteet, löytöpaikat yms. nimetään ja esitetään eri värisin symbolein kartoissa.

Arkeologisen kulttuuriperinnön kohteet tulee esittää kartoilla aluerajauksineen, mikäli kartan mittakaava sallii sen.

Taulukossa 6 tuodaan muinaisjäännösten osalta esille, että vaikutusten arviointi tehdään ”inventointitulosten perusteella voimajohtoalueen ja välittömän lähiympäristön (100 metriä) osalta yleisellä tasolla huomioiden, että pylväspaikkoja ei määritetä YVA-menettelyn yhteydessä”. Voimajohtohankkeessa pylväspaikkojen sijoittelun hyvällä suunnittelulla voidaan pienentää muinaisjäännöksiin aiheutuvia vaikutuksia. Koska YVA:n yhteydessä pylväspaikkoja ei esitetä, tulee hankkeen jatkosuunnittelussa kuulla alueellista vastuumuseota pylväspaikkojen sijoittelun osalta. Yleisesti ottaen muinaisjäännösten säilymisen kannalta pylväitä ei tule sijoittaa siten, että muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita jäisi harusten väliselle alueelle.

Luvussa 15.1.2 *Arkeologinen kulttuuriperintö* käsitellään voimajohdon vaikutusalueella sijaitsevia tunnettuja arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita. Sittemmin voimajohtolinjalla on tehty arkeologinen inventointi. Linjalla sijaitsevien tunnettujen arkeologisen kulttuuriperinnön kohteiden tiedot tulee päivittää YVA-selostukseen, kuten luvussa 15.3 tuodaan esille. Taulukkoon 17 tulee lisätä kohteiden muinaisjäännösrekisterin mukainen muinaisjäännöstunnus ja kohteen tyyppi ja tyyppin tarkenne. Voimajohtoreitin etäisyyttä mitatessa etäisyys mitataan kohteen muinaisjäännösalueen rajaan.

Muinaisjäännöksiin kohdistuvien vaikutusten muodostuminen on kuvattu luvussa 15.2. Yksi keino välttää muinaisjäännösten vahingoittuminen on niiden huolellinen merkitseminen maastoon. Maastoon tulee merkitä myös voimajohtoalueen läheisyydessä sijaitsevat muinaisjäännökset sekä kuljetus- ja kulkureittien tai varastointialueiden läheisyydessä sijaitsevat muinaisjäännökset. Tämä tulee lisätä YVA-selostukseen.

Luvun 15.3 mukaan muinaisjäännöksiin kohdistuvat vaikutukset arvioidaan YVA-selostuksessa. Arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota pylväspaikkojen sijoittelun ja rakentamisen aikaisten vaikutusten lisäksi niin voimalinjan rakenteiden vaikutuksiin, rakentamisen aikaisiin vaikutuksiin kuin voimalinjan käytön aikaisiin vaikutuksiin. Rakentamisen aikaisissa vaikutuksissa tulee ottaa huomioon myös kuljetus- ja ajoreitit ja varastointialueet. Voimajohtolinjan käytön aikaisia vaikutuksia muinaisjäännöksiin voivat aiheuttaa esimerkiksi voimajohtolinjan hakkuut ja raivaukset sekä voimajohtolinjan huoltotoimenpiteet ja lopulta voimajohtolinjan käytöstä poistamisen aikaiset purkutoimenpiteet. Myös maisemalliset vaikutukset tulee huomioida vaikutusten arvioinnissa.

### **Pohjois-Pohjanmaan museo / rakennettu kulttuuriympäristö**

Aittovaara-Pyhänselkä 400 + 110 kV voimajohtohankkeen YVA-ohjelmassa on tunnistettu hankkeen vaikutusalueella sijaitsevat valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä rakennetun kulttuuriympäristön kohteet. YVA-menettelyssä maisemavaikutusten herkkyyys korostuu erityisesti Kiiminkijoen vesistöalueella jokivarressa ja Juopulinjärven ympäristössä runsaan asutuksen vuoksi. Näihin mahdollisesti kohdistuviin vaikutuksiin on syytä kiinnittää erityistä tarkkuutta. Kulttuuriympäristön kannalta oleellista on huomioida Joki-Kokon ja Juopulin maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat.

### **Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos**

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos on tutustunut esillä oleviin lausuntopyynnön aiheisiin eikä hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta ole huomautettavaa.

### **Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry**

VE1 ja VE2 vaihtoehtojen ohella tarkastellaan toteuttamatta jättämistä, vaihtoehtoa VE0, jota kutsutaan vertailuvaihtoehdoksi. Se tarkoittaa nykytilaa eli muiden käynnissä olevien suunnitelmien toteutumista, mutta ei Aittovaaran ja Mustasuon-Tynnyrikorven tuulivoimahankkeiden tai jonkin niistä toteutumista. Ohjelmassa sellaisesta lopputulemasta todetaan, että se tarkoittaisi hankkeille vaihtoehtoisten toteuttamismahdollisuuksien etsintää. Pohjois-Pohjanmaalla vaihtoehtoisia toteuttamismahdollisuuksia kyllä riittää ja niitä myös realisoituu kaiken aikaa. Tuulialfan mainittujen hankkeiden toteuttamatta jättäminen ei tosiasiassa vaikuta niin, että pitäisi ikään kuin luoda jokin uusi hanke täyttämään esimerkiksi aukkoa sähkötuotannossa.

Luonnonsuojelupiiri on antanut Aittovaaran hankkeesta kriittisen lausunnon. Mustasuon-Tynnyrikorven hankkeet eivät vielä ole olleet nähtävillä. Niin tuulivoimahankkeilla kuin myös sähkönsiirtoreitillä vaikutusalueineen on huomattavia suoluontoon ja siihen kytkeytyviä linnustollisia arvoja. Ohjelmankin mukaan "yleisesti kuvaten lähötietojen ja maastoselvitysten perusteella reitillä on arvokkaita kasvillisuus- ja luontotyyppikohteita, jotka ovat pääosin avosoita ja niitä reunustavia puustoisia soita." Esimerkiksi Vuotto-Pyhänselkä -linja kulkisi Muhoksen suot -kokonaisuuteen kuuluvan luonnontilaisen Ison Matinsuon halki. Suolla on jo ennestään sähkölinja. Kuten tavallista kyseinen uusi linja tulisi sen viereen. Ohjelman mukaan suon halkaiseva reittivaihtoehto on saatu perusteltua ympäristövastuulliseksi ratkaisuksi. Törmäysriskikään ei enää kasva, kun se on jo olemassa aiemmin tehtyjen rakenteiden takia.

Tuulivoiman hyödyntämisessä hanke hankkeelta etenemisessä on vaikeaa saada aikaiseksi asiallista yhteisvaikutusten arviointia siitä, mikä olisi kyseisen energiantuotantomuodon kohtuullinen määrä, johon aiheutuvan ympäristökuorman kokonaisarvio vaikuttaisi. Siihen vaadittaisiin tiukempaa etukäteistä sijainninojausta ja ennen kaikkea monipuolisempaa tuulivoimarakentamisen toteuttamiskelpoisuuden harkintaa. Tällainen hankekohtainen arviointi ja varsinkin varsinaisesta tuulivoimahankkeesta ulkoistettu sähkönsiirron ympäristövaikutusten arviointi on pitemmän päälle hankkeiden suuren määrän takia tehotonta. Seurantatieto on vielä vähäistä, mutta siitä on kuitenkin alettu seuloa vaikutustrendejä muun muassa luonnon monimuotoisuuteen. Sähkönsiirtolinjat yhdessä massamittaisen tuulivoimarakentamisen kanssa aiheuttavat luontoalueiden pirstoutumista, elintilan heikentymistä ja eläimistön karkottumista alueelta.

Aittovaaran ja Mustasuo-Tynnyrikorven tuulivoimahankkeiden toteutuminen ratkaisee sähkönsiirtoreitin tarpeen ja reitin ympäristövaikutusten tulee painaa tuulivoimahankkeiden toteuttamiskelpoisuuden arvioinnissa.

### **Säteilyturvakeskus STUK**

Säteilyturvakeskuksella ei ole lausuttavaa Aittovaara-Pyhänselkä 400+110 kV voimajohtohankkeen YVA-ohjelmaan (POPELY/2271/2023).

### **Telia Finland Oyj**

Hankkeen toimesta tulee tehdä vaarajänniteselvitys lähellä olevien Telian kaapeleiden osalta (risteämät ja rinnakkain kulkevat johdot).

### **Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes**

Suunnittelualueen läheisyydessä ei sijaitse Tukesin valvonnassa olevia kemikaalikohteita, joten Tukesilla ei ole lausuttavaa kemikaaliturvallisuuslainsäädännön (390/2005) näkökulmasta. Tukes ei anna lausuntoa myöskään sähköturvallisuuslain (1135/2016) näkökulmasta, mutta pyytää huomioimaan seuraavaa:

Sähköturvallisuuden osalta sähköverkon ja siihen liittyvien laitteiston osien rakentamisen vaatimukset on annettu sähköturvallisuuslaissa (STL 1135/2016). Sähköturvallisuusvaatimusten kannalta sähköasennusten katsotaan täyttävän niitä koskevat olennaiset turvallisuusvaatimukset, kun ne rakennetaan noudattaen Tukesin luettelossa S-10 yksilöityjä standardeja.

Luettelossa mainituissa standardeissa annetaan vaatimukset verkkoon kuuluvien osien sähköiselle ja mekaaniselle suojaukselle, vähimmäisetaajuuksille mm. korkeuksille maasta sekä etäisyyksille rakennuksista ja liikenneväylyistä.

Laitteiston rakentaja (sähköurakoitsija) tekee asennukselle ennen sen käyttöönottoa käyttöönottotarkastuksen (ns. oman työn tarkastus) ja laatii haltijan käyttöön käyttöönottotarkastuspöytäkirjan. Sähköverkkojen (laitteistoluokka 3) asennuksille tulee teettää käyttöönottotarkastuksen lisäksi ns. kolmannen osapuolen varmennustarkastus Tukesin valtuuttaman tarkastajan tai tarkastuslaitoksen toimesta. Tarkastuksen teettämisestä huolehtii laitteiston rakentaja. Tarkastus on suoritettava rakentamista seuraavan kalenterivuoden kuluessa. Tarkastus on suoritettava myös merkittävälle laitteiston muutostyölle.

### **Utajärven kunta**

Utajärven kunnalla ei ole huomautettavaa arviointiohjelmasta

### **Väylävirasto**

Suunnittelussa tulee huomioida, etteivät voimajohdon pylvää estä tai haittaa maanteiden käyttöä. Väylävirasto muistuttaa, että kaapeleiden ja johtojen sijoittamisessa tiealueelle noudatetaan, mitä liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 42 §:ssä ja 42 a §:ssä säädetään. Rakennettaessa voimajohtoa maanteiden yhteyteen tulee noudattaa Väyläviraston "Sähkö- ja telejohdot ja maantiet" -ohjeen (Liikenneviraston ohjeita 3/2018) lisäksi Liikenneviraston 12.10.2018 antamaa määräystä johtojen ja rakenteiden sijoittamisesta maantien tiealueelle (LIV/44/06.04.01/2018). Ohjetta tulee noudattaa siinäkin tapauksessa, että uusi johto rakennetaan olemassa olevan johdon rinnalle.

Voimajohtorakenteiden kuljetuksissa on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota liikenne- ja turvallisuuteen, sillä suuret rakenteiden osat voivat esimerkiksi haitata näkymiä. Mikäli johdon rakentamista tai esim. siihen liittyviä kuljetuksia varten tarvitaan joitakin erityisjärjestelyjä, kuten liittymien avartamista tai näkemäalueiden laajentamista, toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella. Tämä koskee myös mahdollista valaisinpylväiden ja liikennemerkkien väliaikaista siirtoa.

Jos tierakenteiden vahvistamiselle todetaan tarvetta, toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella.

Työhön, joka kohdistuu maantiehen tai tapahtuu tiealueella tai edellyttää liikenteen ohjausta ja varoittamista liikennemerkein, on oltava ELY-keskuksen lupa. Lupa tarvitaan myös rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamiseen tiealueelle. Lupa voidaan myöntää, jos toimenpiteestä ei aiheudu vaaraa liikenteelle eikä haittaa tienpidolle. Työluvalla voidaan myöntää myös tieliikennelain 187 §:ssä tarkoitettu lupa tien tilapäiseen sulkemiseen silloin, kun sulkeminen liittyy tiealueella työskentelyyn. Asian osalta tulee olla yhteydessä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri - vastuualueeseen. Väylävirasto huomauttaa, että ajantasainen ohje on aina tarkistettava ohjeluettelosta Väyläviraston verkkosivuilta (<https://vayla.fi/palveluntuottajat/ohjeluettelo>). Maanteiden osalta lausuu tarkemmin Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen L-vastuualue.

## **Mielipiteet**

### **Mielipide 1**

Alustavassa selvityksessä ei ole kutsuttu maanomistajia mukaan voimajohdon reittisuunnitteluun. Keskustelutilaisuuden 13.12.2023 mukaan maanomistajia ei myöskään tulla kutsumaan reittisuunnitteluun, vaan maanomistajia kontaktoidaan vasta kun reitti on päätetty.

Tämä on vastoin yleistä etua, ja maanomistajan vaikutusmahdollisuuksia. Nykyisistä vaihtoehdosta ainakin osalle jää suunnitellun voimajohdon alle myös eräkamppiä, vaikuttaa että reittisuunnittelu on tehty ainoastaan kartan perusteella.

Esitän täten lausunnon että Tuulialfa velvoitetaan ottamaan kaikki maanomistajat mukaan reittisuunnitteluun ennen lopullista reitin valintaa, jotta kaikki mahdolliset ympäristövaikutukset voidaan ottaa huomioon.

### **Mielipide 2** (4 allekirjoittajaa)

Yleisötilaisuudessa Ylikiimingin koululla keskiviikkona 13.12.2023 Tuulialfa Oy, Aittovaara–Pyhäselkä 400 + 110 kV voimajohto, Muhos, Oulu, Pudasjärvi, Utajärvi -hankkeen esittelijät kertoivat, miten heidän tavoitteensa on lisätä kansalaisten tiedonsaantia hankkeesta. Esittelijöillä ja ELY-keskuksen yhteysviranomaisella oli erilaisia tietoja ja käsityksiä siitä, miten tämän hankkeen tiimoilta tiedotusta on toteutettu ja esimerkiksi maanomistajia oli lähestytty. Vastaus oli, että maanomistajia ei ollut lähestytty mitenkään. Jos Tuulialfa Oy:n henkilöstön ja muiden projektissa mukana olevien sekä ELY-keskuksen mielestä riittävä kuulutus asiasta ovat lehti-ilmoitus ja ilmoitustaulut, miksi kuulutusta ja arviointiohjelmia ei ole nähtävillä Oulu 10 -asiointipisteellä Ylikiimingin asukastuvalla. Tiedonsaanti on esittelijöiden mukaan tärkeää ja sitä on lisätty, mutta ihmiset, saati edes maanomistajat, eivät tiedä asiasta mitään. Onko nykyään Suomessa oikein, että tietoa saadakse ylikiiminkiläisten pitää tilata Kaleva ja Rantapohja sekä käydä säännöllisesti Oulun kaupungin ympäristötalolla lukemassa kuulutukset?

Yleisötilaisuudessa kysyttiin, miksi voimalinjasta nähtävillä ja saatavilla olevat kartat ovat niin huonolaatuiset ja epäselvät. Ylikiimingin koulun ruokalassa esillä olleet kartatulosteet olivat yhtä epäselviä. Karttojen epäselvyys ja huonous olivat paikalla olevalla yleisöllä tiedossa. Karttojen epäselvyys ja niiden epätarkkuus sen sijaan olivat yllätys hankkeen esittelijöille ja ELY:n yhteysviranomaiselle. Miksi tällaisessa asiassa ei huolehdita, että kartat ovat varmuudella hyvät ja selvät? Onko karttojen huonous ja epäselvyys tahallista, kuten yleisötilaisuudessa paikalla olleet vierailijat yhteistuumin totesivat? Miksi tarkempia karttoja ei esitetty edes yleisesti suurelta auditorion näytöltä kaikille yhteisesti? Tilaisuudessa luvattiin, että tarkemmat kartat päivitetään kuulutuksessa mainitulle sivustolle. Miksi tätä ei ole tehty, vaikka näin luvattiin? (Kartat

on tarkistettu 11.1.2024 kello 15.21 hankkeen kuulutuksissa olevalta internetosoitteesta <https://www.ymparisto.fi/aittovaaranvoimajohtoyva>.)

Varsinaisen yleisötilaisuuden jälkeen hankkeesta vastaava Tuulialfa Oy:n hankekehitysjohtaja lupasi lähettää tarkempia karttoja eräälle paikalla olleelle herralle. Tämä herra pyysi, että hankekehitysjohtaja Knuutila lähettäisi kartat minulle ja minä toimitaisin ne sitten myös hänelle. Hankekehitysjohtaja lupasi lähettää karttoja viimeistään seuraavalla viikolla eli viikolla 51. Olen käynyt kaikki sähköpostini lokerot ja roskapostit läpi, mutta sähköpostia ei ole tullut tähän iltaan mennessä (10.1.2024). Onko tämä selvien ja tarkempien karttojen nähtäville laittaminen ja esille tuominen niin vahingollista Tuulialfa Oy:n hankkeelle, että niitä ei uskalleta toimittaa? Tällainen toiminta ei ole avointa, rehellistä, eikä alueella asuvia ja eläviä ihmisiä kohtaan reilua, eikä kunioittavaa. Mitä salattavaa kartoissa on ja mitä niin haitallista kartoissa on Tuulialfa Oy:n suunnitelmalle, että hankeylijohtaja ja muut hankkeessa mukana olevat eivät voi pitää lupauksiaan ja toimia avoimesti?

Mielestäni hanke ei voi jatkua, ennen kuin kaikilla asiasta kiinnostuneilla on tasapuolisesti ja riittävästi aikaa perehtyä Tuulialfa Oy, Aittovaara–Pyhäselkä 400 + 110 kV voimajohto, Muhos, Oulu, Pudasjärvi, Utajärvi -ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan ja päivitettyihin ja asianmukaisiin karttoihin, joista ihmisillä on oikeasti mahdollisuus saada selvää.

Yleisötilaisuudessa kysyttiin myös sitä, onko voimalinjan suunnittelualueelle tulossa muita tuulivoimapuistoja. Tähän Tuulialfa Oy:n hankekehitysjohtaja vastasi, että heillä ei ole tiedossa. Muut paikalla olleet esittelijät ja ELY-keskuksen viranomainen eivät sanoneet mitään. Hieman erikoiselta tuntuu, jos Tuulialfa Oy:n edustaja, suunnittelija, konsultti ja ELY-keskuksen viranomainen eivät tienneet sitä, että heidän suunnittelemansa voimalinjan läheisyyteen on suunnitteilla ainakin yksi muu tuulivoimapuisto. Yksi suunnitelluista tuulivoimapuistoista sijoittuu aivan suunnitellun voimalinjan viereen. Taitaapa lähin tuulimylly olla aivan todella liki voimalinjaa. Eivätkö asiantuntijat ja suunnittelijat oikeasti tiedä asioita ja ota niistä selvää ennen kuin tällaisia hankkeita laitetaan edes YVA-kuulutuksiin? Mielestäni tämä hanke Tuulialfa Oy, Aittovaara–Pyhäselkä 400 + 110 kV voimajohto, Muhos, Oulu, Pudasjärvi, Utajärvi tulee keskeyttää ja Tuulialfa Oy:n sekä ELY-keskuksen tulee selvittää tarkemmin asioita ja päällekkäisiä hankkeita. Miten erilaiset ympäristövaikutukset tulevat huomioitua oikein ja asianmukaisesti, jos on olemassa näin lähekkäin monia eri hankkeita ja ne menevät ristiin ja päällekkäin? Erilaiset ympäristövaikutukset ja luonnon sekä alueen ihmisten kuormittavuudet ja haitat kasvavat moninkertaisiksi. Mielestäni teidän tulee selvittää asioita paremmin.

Jälkikirjoitus:

Kun luin ja tarkistin vielä eilen kirjoittamaani mielipidevastinetta, sain sähköpostin. Minä sain Tuulialfa Oy:n hankkeesta vastaavan hankekehitysjohtajan sähköpostin karttoineen 11.1.2024 kello 14.53. Yleisötilaisuus, jossa tämä sähköposti luvattiin lähettää minulle, oli 13.12.2023. Mielipiteet tulee lähettää kirjallisena viimeistään 12.1.2024. Miten ehdin lähettää uusia karttoja eteenpäin ja miten ihmiset ehtivät perehtyä karttoihin ja tehdä niiden pohjalta omia huomioitaan? Tämä Tuulialfa Oy, Aittovaara–Pyhäselkä 400 + 110 kV voimajohto, Muhos, Oulu, Pudasjärvi, Utajärvi ympäristövaikutusten arviointiohjelma tarvitsee ja vaatii ehdottomasti lisää aikaa ihmisille perehtyä asiaan. Minä lupasin lähettää karttoja eteenpäin yhdelle henkilölle. Pitäisikö minun lähettää karttoja eteenpäin muillekin maanomistajille ja hankealueella asuville? Voiko karttojen toimittaminen hankealueen ihmisille olla yksin minun harteillani? Miten Tuulialfa Oy hoitaa uusien ja tarkempien karttojen jakelun hankealueen ihmisille ennen 12.1.2024?

Mielestäni Tuulialfa Oy, Aittovaara–Pyhäselkä 400 + 110 kV voimajohto Muhos, Oulu, Pudasjärvi, Utajärvi -ympäristövaikutusten arviointiohjelma vaatii yksiselitteisesti

lisääaikaa ja lisäselvityksiä sekä vaikutusalueella eläville ja asuville ihmisille ja toimijoille parempaa ja tasa-arvoista tiedottamista hankkeesta.

### **Mielipide 3**

Asumme emännän ja kahden pienen lapsen kanssa vanhassa kruunun torpassa. Varmaa ei vielä ole mistä mahdollinen voimajohto tulee menemään mutta vaihtoehto b menisi läheltä taloamme ja olisi kannaltamme huomattavasti huonompi vaihtoehto. Myös tuttavan erähuvi jäisi miltei tämän b vaihtoehdon alle ja oli asiasta hyvin näreissään.

Taloudessamme on käytössä rengaskaivovesi. Miten mahdollinen voimalinja ja sen rakentaminen vaikuttaa veden laatuun ja riittävyyteen?

Myös heikko runkoinen yksityistiemme joutuu rakennusaikana molemmissa reittivaihtoehtoisissa moninkertaiselle rasitukselle. Liikennemäärä 100 kertaistuu nykyiseen verrattuna. Pöly ja meluhaittojen takia myös tien kulutuskerros pitää olla kuopaton ja suolattu. Valvooko tätä kukaan ja joutuuko tienomistajat asian huolehtimaan/maksamaan?

Huomioidaanko maiden pakkolunastuksessa menetetty puuston kasvu täysimääräisenä? Muuta käyttöähän ei maapohjalle ole kuin metsätalous täälläpäin Suomea.

Sain 10 vuotta sitten pahan sähköiskun työtapaturmassa voimajohdosta siitä asti linjan läheisyys on aiheuttanut pelkotiloja. Tämän takiaakin haluaisin linjan mahdollisimman kauas kotoamme. Myös mahdolliset terveysvaikutukset jälkikasvuun huolettaa.

### **Mielipide 4**

Miten Tuulialfa Oy, Aittovaara–Pyhäselkä 400 + 110 kV voimajohto, Muhos, Oulu, Pudasjärvi, Utajärvi -voimajohtohankkeessa on huomioitu Fingridin Petäjäkoski-Nuojuankangas-voimajohdoreitin hyödyntäminen vaihtoehdossa VE 2 välillä B-G? Miksi Tuulialfa Oy ei käytä Fingridin Petäjäkoski-Nuojuankangas-voimajohdoreitin väylää pidemmälle suunnitelmassaan VE2 kohdasta C eteenpäin kohteeseen G? Miksi Tuulialfa Oy uhraa voimalinjasuunnitelmassaan VE 2 pisteen C jälkeen arvokkaat eläin- ja linnustokohteet sekä harvinaisesti esteettömästi, turvallisesti ja monipuolisen laaja-alaisesti saavutettavat retkeily-, marjastus-, sienestys- ja metsästysalueet sekä harvinaiset ympäristö-, luonnonsuojelu- ja maisemakohteet voimalinjan aukkohakkuidensa alle Oulun Ylikiimingissä ja Muhoksella?

Välillä C-D on esimerkiksi Heinäharjun ja Isolehdontien metsäautotiet, jotka mahdollistavat monipuolisesti ja esteettömästi ihmisten liikkumisen helposti ja turvallisesti luonnossa. Jos Tuulialfa Oy lisää kyseisen alueen voimajohtoväyliä, missä laajalta alueelta teitä käyttävät ihmiset sen jälkeen enää voivat käydä nauttimassa helposti luonnosta, linnuista ja eläimistä. Kuka haluaa käydä nauttimassa luonnosta, retkeilystä, marjastuksesta, sienestyksestä ja metsästyksestä voimajohtolinjojen ja aukkohakkuiden tuhoamalla alueilla? Missä ihmiset sen jälkeen pääsevät yhtä helposti nauttimaan luonnon antimista ja luonnon rauhasta ja monipuolisuudesta ja vielä esteettömästi? Fingridin voimajohtolinjaväylä on jo tarpeeksi iso uhraus, uhka ja rasite kyseisen alueen eläin-, lintu-, virkistys-, kasvillisuus-, luonto- ja ympäristöarvoille.

Miksi Tuulialfa Oy, Aittovaara–Pyhäselkä 400 + 110 kV voimajohto, Muhos, Oulu, Pudasjärvi, Utajärvi -hankkeessa ei hyödynnä Fingridin linjaa pidemmälle VE 2 vaihtoehdossa, vaan uhrataan voimalinjan alle kaikki harvinaislaatuisuus? Ylikiimingin koulun yleisötilaisuudessa 13.12.2023 esityksen yhdessä vaiheessa todettiin, että esille voi hyvinkin nousta asioita, joita ei ole tunnistettu suunnitteluvaiheessa. Hankkeen esittelijät totesivat myös, että koottu tieto on sellaista, joka on saatavilla avoimesti ja paikallinen tieto on alueen ihmisillä. Miksi näitä asioita ei ole selvitetty tarkemmin? Miksi myöskään alueen eläimistöä ei ole tehty tarkempaa selvitystä? Mielestäni Tuulialfa Oy, Aittovaara–Pyhäselkä 400 + 110 kV voimajohto, Muhos, Oulu,

Pudasjärvi, Utajärvi ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa tulee palata vielä tarkempaan perehtymiseen ja selvittämiseen voimalinjahankesuunnittelussa. Nykyisessä suunnitelmassa on paljon erilaisia aukkokohtia. Miksi asiassa ei ole tehty kunnollista työtä? Miksi Sitema Oy ei ole esimerkiksi hyödyntänyt vuosikymmeniä vanhaa Pudasjärvelle saakka ulottuvaa voimalinjasuunnitelmaa, joka ei olisi ollut näin suuri uhka alueen ainutlaatuisuudelle? Miksi Tuulialfa Oy, Aittovaara–Pyhäselkä 400 + 110 kV voimajohto, Muhos, Oulu, Pudasjärvi, Utajärvi -voimalinjanhanke on yleensäkin tuotu alueen ihmisten asuin-, vapaa-aika-, elin-, elinkeino-, liikkumis- ja kulttuurimaisema-alueelle, eikä viety kauas näistä vaikutusalueista?

Tuulialfa Oy, Aittovaara–Pyhäselkä 400 + 110 kV voimajohto, Muhos, Oulu, Pudasjärvi, Utajärvi ympäristövaikutusten arviointiohjelman *Linnusto ja muu eläimistö* -osion (sivu 10) mukaan voimalinjojohdohankealueella on pääasiallisesti nisäkäslajeja kuten hirviä, jäniksiä ja kettuja. Mihin tämä arvio perustuu ja miten asiaa on selvitetty? Miten liito-oravakartoitus on voitu tehdä luotettavasti näin nopeasti näin laajalta alueelta? Miten ja kuinka kattavasti muut harvinaisuudet alueella on kartoitettu?

Valtioneuvoston ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 3 § arviointiohjelman sisältökohdan yksi (1) mukaan hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin tulee esittää. Muiden tuulivoimahankkeiden selvitystä ei ole selvitetty arviointiohjelmassa, eikä asiaa esitelty Ylikiimingin koulun yleisötilaisuudessaakaan. Miten Tuulialfa Oy:n hanke liittyy muihin suunniteltuihin hankkeisiin? Tämä tulee selvittää ja tuoda esille kaikille osapuolille. Yleisötilaisuudessa 13.12.2024 olleet voimalinjahankealueen asukkaat tiesivät muista tuulipuistohankkeista paremmin kuin hankkeesta vastaava Tuulialfa Oy:n hankekehitysjohtaja, voimajohtohankkeen suunnittelusta vastaava Sitema Oy, YVA-konsultti Sitowise Oy ja yhteysviranomaisen Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Ympäristövaikutusten todellisen arvioinnin vuoksi näiden selvittäminen ja esille tuominen tämän hankkeen yhteydessä olisivat ensiarvoisen tärkeitä.

#### **Mielipide 5** (6 allekirjoittajaa)

*Mielipide sisältää liitteen, jossa arviointiohjelmasta on annettu tarkempaa palautetta kuvakaappauksien avulla. Sitä ei esitetä tässä.*

Esitämme tässä vaiheessa toiveen vaihtaa hankkeen esittelijöitä, jotka esittelevät voimajohtohanketta asukkaille sekä kesäasukkaille. Heidän toimintansa sekä palvelualltiutensa ei tee oikeutta hankkeen vaikutusalueella asuvien ihmisten ajankäytölle sekä arvostukselle. Ennen kaikkea uhkailu pakkolunastamisella esi-isiensä mailla asuville asukkaille ei osoita riittävää kunnioitusta Suomen kansalaista kohtaan. Lisäksi jo tähän saakka on syytä epäillä, toteutuuko tasaveroisin sekä yhdenvertainen kohtelu, mitä tämänkin mittaluokan hankkeiden asiakaspalvelu edellyttää.

Lisäksi osoituksena arvostuksen puutteesta voidaan pitää lausuntoajan ajoittaminen Kristuksen syntymän juhlaa ympäröivään joulun ja uuden vuoden aikaan. Monessa kodissa on vietetty unettomia öitä, joulupyhätunnelma pilattu ja uusi vuosi avautunut ikävissä merkeissä tiedon voimajohtohankkeesta saapuessa koteihin. Tähän toimintamalliin sosisikin luontevasti Tuulialfan sekä ELY:n ajoittavan YVA-vaiheen seuraavat aikarajat koulujen kevätjuhlien aikaan sekä juhannukseksi/heinäkuuksi, että maksimoidaan henkinen paine sekä äärimmäisen ikävä tunne kuin myös suoranainen alueen ihmisten väheksyminen. Vastustamme tässä vaiheessa YVA:n seuraavien vaiheiden ottamista käsittelyyn ennen syksyä 2024.

Hankkeen vetäjän uskottavuus. Voimajohtolinjahankkeen vetäjä Tuulialfa ei ole missään tapauksessa taloudellisesti tai ansiolistaltaan uskottava toimija työntekijöiden määrän, liikevaihdon sekä taloudellisen vastuullisuuden kannalta, Tuulialfa Oy:n hanke tulee välittömästi lakkauttaa puhtaasti kaikkien osapuolien uskottavuuden säilyttämiseksi. Vastapuolella haittoja kärsimässä kuitenkin olemassa olevaa sekä taloudellista tulosta tuottavaa yritystoimintaa.

Vastustamme tässä vaiheessa YVA:n seuraavien vaiheiden ottamista käsittelyyn ennen syksyä 2024.

Ilmoitamme tässä vaiheessa vastustavamme lunastuslupaa voimajohtoa varten. Vastustamme alueella suoritettavien pysyväislaatuisten aukkohakkuiden suorittamisesta voimajohtolinjojen osalta.

Vastustamme muuttolintureitistölle rakennettavan voimajohtolinjaa sekä siihen liittyviä myöhempiä projekteja. Vastustamme Tuulialfan koko voimajohtolinjahanketta ja vaadimme kilpailutusta/ideakilpailua täysin vaihtoehtoisista toimintamalleista.

Vastustamme haettavaa lennonestolupaa. Vaadimme uskottavaa selvitystä voimalinjan purkurahastosta.

Sivujen 24–29 kaavakuvat ovat niin epäselviä ja huonolaatuisia, että tarvitaan 2 kuukautta lisäaikaa kuviin perehtymiseksi.

Ennakkoneuvottelupalaverin pöytäkirja tulee toimittaa kaikille halukkaille sekä erityisellä huolellisuudella pitää huolta, että alueen asukkaat saavat pöytäkirjan käyttöönsä avoimuusperiaatteen mukaisesti.

Vastustamme alueen asukkaille haitallista sekä kiireellistä käsittelyaikataulua: peruskuulemiset tulee tehdä noin vuoden kuluttua syksyllä, jotta rauhoitetaan asukkaille evät ja kesä normaalille elämälle. Vastustamme voimalinjahankkeen suoraan vaikutuspiiriin aiheutuville elinkeinoille aiheutettua haittaa ja haitasta tulee hankkeesta vastaavien esittää uskottava korvaussuunnitelma.

Vastustamme vaikutusmatriisiin liittyvässä menetelmässä 20 vuotta vanhojen menetelmien käyttöä. Hiilitaselaskelmat puuttuvat täysin materiaaleista. Nämä tulee toimittaa pyydettyäessä sekä vaadimme 2 kuukautta tutustumisaikaa.

Takautuvasti sekä jatkossa tulee Tuulialfan maksaa kokouksista kokouspalkkioita, matkakuluja sekä selvittelyyn liittyen konsultaatiokorvausta erikseen sovittavaa tuntikorvausta vastaan edellä sekä jäljessä mainittujen virheiden korjaamiseen käytettävän ajan vuoksi.

Kuulemisessa ennen joulua luvattuja karttoja ei Tuulialfa ole vielä toimittanut allekirjoittaneille.

Miten varmistetaan, että meidän huolella tekemämme muistutukset arviointiohjelman tulevat huomioiksi perustuslain 1996/731 pykälät 2§, 6§, 7§, 9§, 10§, 15§, 16§, 18§, 20§, 106§?

#### **Mielipide 6** (2 allekirjoittajaa)

Ilmoitamme mielipiteenämme, että vastustamme linjauksen muutosta seuraavin syin. Luottaen suomalaiseen rehellisyyteen, ja uskoen linjauksen olevan pysyvän, olemme tehneet metsänviljelytöitä ilmi tulleen muutetun linjauksen alueelle. Näin ollen tulisi tehty työ ja kustannus olemaan hukkaan heitettyä. Olettaisimme näin suuressa hankkeessa suunnitelmat tehtävän alun perinkin huolella ja pitävästi.

Linjauksen muutos on huomattavan suuri yli 2 km länteen päin. Myöskin alkuperäinen linjaus meni maittemme poikki. Pidämme tällaista toimintaa kyseenalaisena maanomistajia kohtaan. Uusi linja tulisi olemaan niin leveä, että se tuhoaisi alueella sijaitsevan hyvin vanhan metsän monimuotoisuuden. Luonnon monimuotoisuutta pitäisi vaalia. Tällainen menettely ainakin kyseenalaistaa Tuulialfa Oy:n mainetta vastuullisena toimijana.